

Bild: Maija Astikainen/Helsingfors stad

Skolhälsovårdens plan för egenkontroll

Helsinki

Innehåll

1 Tjänsteproducent	5
1.1. Beskrivning av tjänsten.....	5
1.2. Uppgifter om enheten.....	6
<i>Verksamhetsenhetens uppgifter</i>	6
1.1.1 <i>Verksamhetsenhetens gatuadress</i>	6
1.1.2 <i>Södra-västra skolhälsovården</i>	7
1.1.3 <i>Östra skolhälsovården</i>	7
1.1.4 <i>Norra skolhälsovården</i>	7
2 Verksamhetsprinciper och värderingar	8
3 Riskhantering	8
3.1 Arbetssäkerhet: riskbedömning.....	8
3.2 Förberedelser och beredskap.....	9
3.3 Dataskydd, informationssäkerhet och genomförande av ansvarsskyldigheten i enlighet med dataskyddsförordningen.....	9
4 Kund- och patientsäkerhet	10
4.1 Personalens anmälningsskyldighet gällande missförhållanden inom social- och hälsovården.....	10
4.1.1 <i>Identifiering och anmälan av missförhållanden och risksituationer</i>	10
4.1.2 <i>Handläggning och rapportering av missförhållanden och tillbud</i>	11
4.1.3 <i>Anmälan om en risksituation som lämnats av en klient, patient eller dennes närstående</i>	11
4.2 Utredning av allvarliga risksituationer.....	12
4.3 Ombesörjande av kunders och patients välbefinnande.....	12
4.3.1 <i>Främjande av välbefinnande och hälsa</i>	12
4.3.3 <i>Förebyggande av smittsamma sjukdomar och infektioner samt hygienpraxis</i>	14
4.4 Läkemedelsbehandling.....	15
4.4.1 <i>Plan för läkemedelsbehandling och genomförande av läkemedelsbehandling</i> ...	15
4.5 Säkerhet för produkter och utrustning.....	15
5 Kundens ställning, rättigheter och rättsskydd	16
5.1 Att söka vård och tidsfrister för tillgång till tjänster.....	16
5.2 Planering av klientens och patientens vård.....	17
5.3 Kundens och patientens självbestämmanderätt.....	17
5.4 Klienters, patients och anhörigas delaktighet.....	18
5.5 Responskanaler och användning av information.....	18
5.6 Social- och patientombudsmannen.....	18
5.7 Anmärkningar och klagomål.....	19
6 Personal	19
6.1 Förutsättningar för och tillsyn över yrkesutövningen.....	19
6.2 Antal, struktur och tillräcklighet.....	20
6.3 Arbetsintroduktion och säkerställande av kompetensen.....	21
6.4 Arbetshälsa och säkerhet.....	21
6.5 Skydd mot smittsamma sjukdomar.....	22
7 Verksamhetsmiljö och stödtjänster	22
7.1 Verksamhetsmiljön.....	22
7.2 Miljöarbete.....	22
8 Uppföljning av egenkontroll	23

8.1 Rapportering.....	23
8.2 Arkivering och kommunikation.....	23
8.3 Godkännande av planen	23

SAMMANFATTNING AV SKOLHÄLSOVÅRDENS PLAN FÖR EGENKONTROLL

ENHETENS NAMN	Skolhälsovården i Helsingfors
KORT BESKRIVNING AV DE TJÄNSTER SOM TILLHANDAHÅLLS PÅ ENHETEN OCH KLIENTERNA/MÅLGRUPPEN	Skolhälsovården är en lagstadgad tjänst som stöder elevernas välbefinnande och hälsa, och som under skoldagen erbjuder alla elever i Helsingforsregionens läroinrättningar för grundläggande utbildning avgiftsfri och omfattande uppföljning av och rådgivning om hälsa. Tjänsten tillhandahålls på 165 verksamhetsställen. Till skolhälsovårdens uppgifter hör att stödja tillväxten, utvecklingen, hälsan och välbefinnandet för eleverna samt stödja föräldrarnas fostringsarbete. För eleverna anordnas en hälsoundersökning varje läsår och vid behov ytterligare besök. Hälsoundersökningarna i årskurs 1, 5 och 8 är omfattande och utförs gemensamt av en hälsovårdare och en skolläkare. Hälsoundersökningarna omfattar hälsorådgivning och förebyggande rusmedelsarbete. Hälsovårdaren har även en öppen mottagning som eleverna kan uppsöka utan tidsbokning. Den öppna mottagningen är tillgänglig i skolan varje dag när hälsovårdaren är på plats. Skolhälsovården främjar och följer upp skolmiljöns sundhet och säkerhet samt gemenskapens välbefinnande. Skolhälsovården är en del av elev- och studerandevården.
GENOMFÖRANDE OCH UPPFÖLJNING AV EGENKONTROLL	Enhetens ansvarsperson och personal följer kontinuerligt upp att den verksamhet som beskrivs i planen för egenkontroll genomförs. Enheten rapporterar tre gånger per år om uppföljningen av egenkontroll och korrigerande åtgärder. Helsingfors social-, hälsovårds- och räddningssektor rapporterar offentligt observationer från egenkontrollen för social- och hälsovårdstjänster på webbplatsen hel.fi.
ENHETENS ANSVARSPERSON OCH PERSONALSTRUKTUR	Tuula Salmivaara-Pesonen är chef för skolhälsovården. Ansvarspersoner för läkarverksamheten är överläkare Pamela Kauppinen samt ledande överläkare Ulrika Winqvist. Översköterna för de tre underenheterna är underställda enhetschefen. Tre avdelningsskötare är underställda översköterna. Totalt 128 hälsovårdare är underställda avdelningssköterna. För läkartjänsterna ansvarar en överläkare, och under honom eller henne arbetar 16 läkare inom skol- och studerandehälsovården. Övrigt läkararbete integreras från hälsovårdscentralerna.

1 Tjänsteproducent

1.1. Beskrivning av tjänsten

Denna plan för egenkontroll gäller de skolhälsovårdstjänster som produceras av Helsingfors stads social-, hälsovårds- och räddningssektor, som omfattar hälsovårdarnas och läkarnas verksamhet, och som administrativt är indelade i olika verksamhetsenheter. Helsingfors stad ansvarar för att producera skolhälsovårdstjänster för eleverna i alla de grundskolor som är verksamma inom Helsingforsregionen. Antalet grundskoleelever i Helsingfors under läsåret 2024–2025 är 59 290. Skolhälsovårdens hälsovårdarverksamhet är administrativt indelad i tre underenheter: södra-västra skolhälsovården, östra skolhälsovården och norra skolhälsovården. Skolhälsovårdstjänster tillhandahålls på 165 verksamhetsställen.

Social-, hälsovårds- och räddningssektorn samt fostrans- och utbildningssektorn genomför elev- och studerandevården som ett planmässigt sektorsövergripande samarbete. Den genomförs tillsammans med eleverna eller de studerande, deras vårdnadshavare/föräldrar och vid behov andra samarbetsparter. Elev- och studerandevården indelas i gemensam och individuell elev- och studerandevård. Den gemensamma elev- och studerandevården är primär och förebyggande, och tillhör alla. Den individuella elev- och studerandevården är förebyggande och stödjande. Skolhälsovården är en del av elev- och studerandevården och hälsovårdarna deltar i planeringen och genomförandet av det gemensamma elev- och studerandevårdsarbetet. I egenskap av främjare av hela skolgemenskapens välbefinnande och hälsa deltar hälsovårdaren i den gemensamma elev- och studerandevårdens möten. Skolhälsovårdens tjänster är tillgängliga i skolan under skoldagen. Skolhälsovårdens läkartjänster tillhandahålls av läkare från social- och hälsovårdssektorns hälsovårds- och missbrukartjänster, hälsovårdscentralerna och den internmedicinska polikliniken. Skolhälsovården är avgiftsfri för eleverna.

Under den grundläggande utbildningen anordnas en hälsoundersökning för eleverna varje läsår för att följa upp och främja elevens hälsotillstånd. Syftet är att identifiera elevens behov av stöd i ett tidigt skede. Under tre av läsåren är hälsoundersökningen omfattande (åk 1, 5 och 8). Elevens föräldrar eller vårdnadshavare bjuds in till dessa hälsoundersökningar, där även familjens hälsa och välbefinnande bedöms.

Den grundläggande uppgiften för skolhälsovården i Helsingfors stad är att stödja en möjligast sund tillväxt och utveckling för varje elev, stärka förutsättningarna för lärande och ett sunt vuxenliv samt förebygga marginalisering. Hälsovårdscentralerna ansvarar för hälso- och sjukvården för elever i Helsingfors skolor.

Skolhälsovården omfattar:

- främjande och uppföljning av skolmiljöns sundhet och säkerhet samt skolgemenskapens välbefinnande
- uppföljning och främjande av elevens tillväxt, hälsa och välbefinnande på årsbasis
- stödjande av fostringsarbetet för elevens föräldrar och vårdnadshavare
- tidig identifiering av elevens behov av särskilt stöd eller undersökningar samt stöd för eleven, egenvård av ett långvarigt sjukt barn samt vid behov hänvisning till vidare undersökningar och vård
- specialundersökningar som behövs för konstaterande av elevens hälsotillstånd
- munhälsovård för eleven, som tillhandahålls av social- och hälsovårdssektorns munhälsovård

1.2. Uppgifter om enheten

Tjänsteproducent

Helsingfors stads social-, hälsovårds- och räddningssektor
Familje- och socialtjänster
Barnfamiljers välmående och hälsa
Skolhälsovård

Helsingfors stads social-, hälsovårds- och räddningssektor
Hälsovårds- och missbrukartjänster
Hälsovårdsstationer och internmedicinska polikliniken
Centraliserade tjänster
Skol- och studerandehälsovården läkare

Verksamhetsenhetens uppgifter

1.1.1 Verksamhetsenhetens gatuadress

Sibeliusgatan 14, 00260 Helsingfors
PB 6100, 00099 Helsingfors stad

Ansvarig chef för verksamhetsenheten

Tuula Salmivaara-Pesonen
Chef för skolhälsovården
Tfn 050 363 8669

tuula.salmivaara-pesonen@hel.fi

Ansvarspersoner för läkarverksamheten:

Pamela Kauppinen, överläkare för skol- och studerandehälsovården, hälsovårdscentralerna och internmedicinska polikliniken, centraliserade tjänster, skol- och studerandehälsovårdens läkare.

Tfn 040 647 3790 pamela.kauppinen@hel.fi

Ulrika Wingvist, ledande överläkare, hälsovårdscentralerna och internmedicinsk polikliniken, centraliserade tjänster.

Andra linjen 4A, PB 6050, 00099 Helsingfors stad

Tfn 040 538 6189 ulrika.wingvist@hel.fi

Underenheter:

1.1.2 Södra-västra skolhälsovården

Marianna Niemi-Korhonen

Överskötare

Tfn 310 48355 / 050 529 3709

Sibeliusgatan 14, 00260 Helsingfors, PB 6100

Marleena Mäntymaa-Savolainen

avdelningsskötare

Tfn 040 641 1314

Sibeliusgatan 14, 00260 Helsingfors, PB 6100

1.1.3 Östra skolhälsovården

Jyrki Wehkalampi

överskötare

Tfn 310 51940 / 040 336 0191

Sibeliusgatan 14, 00260 Helsingfors, PB 6100

Minna Salminen

avdelningsskötare

Tfn 040 680 1864

Sibeliusgatan 14, 00260 Helsingfors, PB 6100

1.1.4 Norra skolhälsovården

Saara Minkkinen

sf. överskötare

Tfn 310 46014 / 050 340 0726

Sibeliusgatan 14, 00260 Helsingfors, PB 6100

Tiina Honkanen

sf. avdelningsskötare

Tfn 040 663 0850

Sibeliusgatan 14, 00260 Helsingfors, PB 6100

2 Verksamhetsprinciper och värderingar

Visionen för Helsingfors social-, hälsovårds- och räddningssektor är: "Vi skapar välbefinnande, hälsa och säkerhet för Helsingforsborna genom samarbete och gedigen kompetens".

Helsingfors stad ansvarar för att ordna social- och hälsovårdstjänster inom sitt område. Vårt mål är att sörja för lagenliga, högkvalitativa och säkra tjänster för invånarna, antingen som stadens egna tjänster eller genom att skaffa dem från privata tjänsteproducenter som köpta tjänster eller med servicesedel.

Helsingfors stads gemensamma värderingar är: invånarorientering, miljövänlighet, rättvisa, jämlikhet, resurshushållning, säkerhet, delaktighet och deltagande samt företagervänlighet. Värderingar och etiska principer är en del av organisationskulturen, vilket avspeglas i personalens handlingar och beteende. Helsingfors stads värderingar diskuteras gemensamt under introduktionen av nyanställda.

Den grundläggande verksamhetsidén för skolhälsovården i Helsingfors stad är att stödja en möjligast sund tillväxt och utveckling för varje elev, stärka förutsättningarna för lärande och ett sunt vuxenliv samt förebygga marginalisering. Skolhälsovården ansvarar dessutom för att främja och följa upp skolmiljöns sundhet och säkerhet och hela skolgemenskapens välbefinnande. Verksamheten styrs av Helsingfors stads värderingar och etiska principer. Skolhälsovårdens verksamhet är klientorienterad och rättvis med respekt för familjecentricitet och individualitet. I verksamheten för skolhälsovårdens personal betonas yrkeskunskap, konfidentialitet, ansvar och kontinuerlig utveckling av de egna färdigheterna.

3 Riskhantering

3.1 Arbetssäkerhet: riskbedömning

Riskbedömning är en lagstadgad uppgift (Arbetarskyddslagen 738/2002), och närchefen är ansvarig för utförandet av den. Riskbedömning är en process där arbetsgivaren och de anställda tillsammans identifierar och bedömer risk- och belastningsfaktorer på arbetsplatsen. En högkvalitativ riskbedömning minskar personskador och materiella skador på arbetsplatsen, ökar arbetshälsan och förbättrar arbetets effektivitet och produktivitet.

Inom skolhälsovården görs en årlig riskbedömning och informationen förs in i systemet Työsuojelupakki. Työsuojelupakki är ett internt system för de anställda för att anmäla säkerhetsavvikelse i arbetssäkerheten. Riskbedömningen ska uppdateras alltid när det sker större förändringar i arbetsmiljön och utförandet av arbetet, dock minst en gång per år. Resultatet av riskbedömningen diskuteras på skolhälsovårdens personalmöte och åtgärder planeras utifrån den bedömda risken. Risken bedöms utifrån dess sannolikhet och potentiella konsekvenser. De planerade åtgärderna utvärderas enligt område. Skolhälsovårdarnas grupp för riskbedömning består av åtminstone områdets chef och skolhälsovårdarnas samverkansansvariga. Syftet är att förebygga de risker som identifierats, till exempel genom att installera dörrögon på dörrarna till skolhälsovårdens mottagningsrum. Riskbedömningen utförs av skolhälsovårdens läkare, under ledning av deras egen chef vid arbetsmötena för deras underenheter.

Inom skolhälsovården anmäls säkerhetsavvikelse som riktats till anställda i Työsuojelupakki (observerade tillbud, riskfaktorer samt hot- och våldssituationer).

Personalen har möjlighet att när som helst anmäla risk- och belastningsfaktorer i Työsuojelupakki. Anmälningarna i Työsuojelupakki följs regelbundet upp på chefsmötena.

3.2 Förberedelser och beredskap

Enligt lagen om ordnande av social- och hälsovård (612/2021) ska Helsingfors stad genom beredskapsplaner och andra åtgärder i förväg skaffa sig beredskap för störningssituationer och undantagsförhållanden samt med avseende på denna beredskap se till att tjänsternas kontinuitet säkerställs.

Skolhälsovårdens hälsovårdare deltar i bedömningen av risker och incidenter i skolan och i beredningen av gemensamma verksamhetsplaner för till exempel förebyggande av olycksfall och användning av rusmedel samt kriser, vålds- och mobbningsituationer och andra särskilda situationer som en del av skolans elev- och studerandevårdsplan. Hälsovårdaren informerar skolläkaren om de planer som gjorts.

Skolhälsovården har anvisningar för undantagssituationer. Dessa anvisningar omfattar risk- och hotsituationer, storolyckor, pandemi, strömvabrott, driftstopp i Apotti och massinvandring.

3.3 Dataskydd, informationssäkerhet och genomförande av ansvarsskyldigheten i enlighet med dataskyddsförordningen

Helsingfors stad samlar in personuppgifter i olika register enligt uppgifternas användningsändamål. Inom social-, hälsovårds- och räddningssektorn behandlas kund- och patientuppgifter för att fullgöra den personuppgiftsansvariges lagstadgade skyldighet, dvs. för att ordna hälso- och sjukvård och socialvård. Social-, hälsovårds- och räddningssektorn ansvarar för registerföringen av de journalhandlingar som uppkommer i sektorns verksamhet i enlighet med dataskyddslagen.

De som deltar i vården av en patient eller i anslutande uppgifter får hantera journalhandlingar endast i den omfattning som deras arbetsuppgifter och ansvar förutsätter. (Social- och hälsovårdsministeriets förordning om journalhandlingar 94/2022). Chefen beviljar rätt att använda patient- och kundjournaler. Anteckningar som görs i Helsingfors stads register över den offentliga hälso- och sjukvården överförs i enlighet med nationella bestämmelser till Patientdataarkivet, dvs. Kanta.

Chefen beviljar och ansöker om rättigheter till Apotti-patientinformationssystemet. Chefen sörjer för att en nyanställd introduceras i anvisningarna för datasäkerhet och dataskydd och den expertis som krävs för den anställdas egna arbetsuppgifter. När en anställd börjar arbetet förbinder hen sig att följa de anvisningar som ges. Nya anställda är skyldiga att genomgå DigiABC-utbildningen i dataskydd och dataskyddstentamen inom de två första veckorna. Chefen har ansvar för att se till att de anställda känner till anvisningarna för registrering av uppgifter. Aktuella anvisningar gällande innehåll och tekniska anvisningar för registerföring finns i klientinformationssystemen. I samband med introduktionen går man igenom alla anvisningar gällande behandling och registrering av personuppgifter, och var man hittar nödvändiga anvisningar.

Chefen övervakar verksamheten för sin underenhet, behandlingen av personuppgifter och ansvarar för att behandlingen sker i enlighet med sektorns anvisningar och att registreringarna är korrekta och tillräckligt omfattande för det avsedda ändamålet. Logguppgifter från klientinformationssystemen kan vid behov användas för att utreda huruvida behandlingen av personuppgifter är korrekt. Chefen ansvarar för att upprätthålla personalens kompetens inom informationssäkerhet, dataskydd, systemen och registrering. Utbildning i dataskydd och informationssäkerhet är tillgänglig för personalen. Alla anställda är skyldiga att hantera information på ett ändamålsenligt sätt och med iakttagande av sekretessen. De anställda är också skyldiga att omedelbart rapportera personuppgiftsbrott som de observerat till chefen och till organisationens dataskyddsansvariga.

Inom skolhälsovården följs kvaliteten på hälsovårdarnas och läkarnas journalföring upp årligen genom en auditering, som cheferna och Apotti-koordinatorerna (sakkunniga koordinatörer för klient- och

patientinformationssystemet) ansvarar för. Resultaten av auditeringen granskas områdesvis och eventuella missförhållanden åtgärdas genom ytterligare utbildning. Två Apotti-koordinatorer och 2–3 Apotti-stödpersoner per område har utsetts för att stöda användningen av Apotti inom skolhälsovården. Det finns två stödpersoner vid läkarenheten och en Apotti-koordinator i de centraliserade tjänsterna.

E-postadress till dataskyddsombuden för social-, hälsovårds- och räddningssektorn
sote.tietosuoja@hel.fi

Kontaktuppgifter till Helsingfors stads dataskyddsombud:
Dataskyddsombud
Stadskansliet
Förvaltningsavdelningen
PB 1
00099 Helsingfors stad
tietosuoja@hel.fi

4 Kund- och patientsäkerhet

4.1 Personalens anmälningsskyldighet gällande missförhållanden inom social- och hälsovården

4.1.1 Identifiering och anmälan av missförhållanden och risksituationer

Enligt 29 § i lagen om tillsynen över social- och hälsovården (741/2023) ska en person som ingår i personalen eller arbetar med motsvarande uppgifter i ett uppdragsförhållande eller som underleverantör underrätta ansvarspersonen för tjänsteenhetsen eller någon annan person som ansvarar för övervakning av verksamheten, om han eller hon i sina uppgifter upptäcker eller får kännedom om ett missförhållande eller en uppenbar risk för ett missförhållande vid tillhandahållandet av socialvård eller hälso- och sjukvård för klienten eller patienten eller en lagstridighet av annat slag. Inom Helsingfors social- och hälsovårdstjänster lämnas anmälan i första hand med hjälp av anmälningssystemen HaiPro och SPro. Hälso- och sjukvården använder systemet HaiPro, som är ett verktyg för rapportering av händelser som äventyrar patient- och klientsäkerheten. Genom HaiPro-anmälningssystemet uppmärksammas avvikelser i arbetsprocesserna, och klient- och patientsäkerheten främjas genom att söka förbättringsåtgärder för de felbenägna momenten i arbetsprocesserna.

De anställda anmäler missförhållanden, risksituationer eller risker för sådana som de observerat till sin chef via de system som är tillgängliga (HaiPro och Työsuojelupakki). Handläggningen av anmälan ska påbörjas inom en vecka från mottagandet och ska kvitteras som avslutad inom två månader. Behandlingen av risksituationer, observerade missförhållanden och tillbud innefattar att man tar upp, registrerar och analyserar dem samt vidtar nödvändiga åtgärder och rapporterar dem. På det regionala mötet för skolhälsovårdens hälsovårdare behandlas alla ovanstående anmälningar och man kommer överens om vidare åtgärder. I läkarenheten behandlas anmälningarna på chefsmötet och vid behov på enhetens arbetsplatsmöte. Vid behov diskuteras anmälningarna även på de gemensamma mötena för hälsovårdarnas och läkarenhetens chefer. Cheferna har ansvar för riskhanteringen och nyttjandet av den information som erhålls för utveckling. De anställda har ansvar för att identifiera och reagera på missförhållanden i sitt dagliga arbete och att informera ledningen om dem. Chefen ansvarar för att skapa praxis för att stödja genomförandet av klient- och patientsäkerhetsarbetet.

Behandlingen av risksituationer och missförhållanden omfattar öppen och konstruktiv diskussion med personalen, klienten och vid behov anhöriga och närstående. Patienten och hans eller hennes vårdnadshavare informeras om risksituationer som gäller patienten, och risksituationen registreras i patientinformationssystemet. En öppen och konstruktiv diskussionsatmosfär stöder uppbyggandet av en god säkerhetskultur vid arbetsenheterna. Risksituationen registreras i patientinformationssystemet. I händelse av en allvarlig incident som eventuellt lett till ersättningsgilla följder informeras kunden eller en anhörig om hur man ansöker om ersättning.

Vid arbetsenhetens möten (till exempel skolhälsovårdens chefsmöte, regionala möten, teammöten, läkarenhetens möten) behandlas risksituationer och missförhållanden som skett i den egna arbetsenheten minst en gång i månaden, och åtgärder som vidtagits med anledning av enskilda anmälningar alltid när händelserna är aktuella. Regelbunden behandling av risksituationer och missförhållanden i arbetsenheterna säkerställs till exempel genom att göra frågan till en permanent fråga som ska behandlas vid arbetsenhetens möten.

4.1.2 Handläggning och rapportering av missförhållanden och tillbud

	Handläggningsforum	Handläggningsfrekvens	Ansvarsperson
Haiipro	Chefsmöte	2x mån.	Chef för skolhälsovården
	Regionalt personalmöte	1x mån.	Regionala avdelningsskötare
	Läkarnas chefsmöte	2x mån.	Överläkare och ledande överläkare Överläkare och läkarna
	Läkarnas personalmöten	2x mån.	
Työsuojelupakki	Regionalt personalmöte	1x mån.	Regionala avdelningsskötare
	Läkarmöte	2x mån.	Överläkare

4.1.3. Anmälan om en risksituation som lämnats av en klient, patient eller dennes närstående

Om en klient, patient eller närstående anser att det har skett ett fel, missförhållande eller ett tillbud i deras egen eller en närståendes vård eller service, ska han eller hon omedelbart ta upp frågan med personalen. Det går också lämna en anmälan om en risksituation på webbplatsen för Helsingfors stads social- och hälsovårdstjänster. Anmälan kan lämnas anonymt.

Ett missförhållande är en brist eller en risksituation som förekommer i servicekvaliteten eller klient- och patientsäkerheten.

Med en risksituation avses en händelse som äventyrar en klients eller patients säkerhet och orsakar eller kan orsaka skada. Det kan handla om ett tillbud, där en situation som är farlig för klienten upptäcks i tid, och klienten inte hinner skadas på något sätt.

Man talar om en incident när en klient drabbas av en skada som inte är en del av vården. En risksituation, ett missförhållande eller ett tillbud kan till exempel vara en oklarhet som gäller vården, servicen eller läkemedelsbehandlingen, olämpligt bemötande, eller relatera till tillgången på vård eller service.

Anmälan skickas för behandling till en yrkesutbildad person inom social- och hälsovården. Inkomna anmälningar används för att förbättra säkerheten och kvaliteten på tjänsterna, så att motsvarande inte ska ske på nytt. Utvecklingsåtgärder som vidtagits på basis av anmälningar om risksituationer från klienter och patienter rapporteras regelbundet på vår webbplats i samband med rapporteringen av egenkontrollen.

4.2 Utredning av allvarliga risksituationer

För mer detaljerad utredning av allvarliga risksituationer och missförhållanden används inom sektorn det förfarande och den utredningsprocess som beskrivs i den separata anvisningen (TOIM028, Vakavien vaaratapahtumien selvittely potilas- ja asiakasturvallisuuden kehittämiseksi Helsingin sosiaali- ja terveystoimessa (utredning av allvarliga risksituationer för att utveckla patient- och klientsäkerheten vid Helsingfors social- och hälsovårdssektor). Särskild uppmärksamhet ägnas åt att utveckla verksamheten på basis av utredningar av risksituationer och missförhållanden. Inom skolhälsovården iaktas sektorns separata anvisning.

Vid en allvarlig risksituation eller ett allvarligt missförhållande har kunden eller patienten utsatts för eller nästan utsatts för betydande skada eller betydande bestående skada eller utsatts för en allvarlig risk för liv eller säkerhet. En allvarlig risksituation eller ett allvarligt missförhållande kan också ha påverkat ett stort antal personer. Med allvarlig skada avses en situation som leder till dödsfall, är livshotande, leder till att sjukhusvård inleds eller förlängs, leder till permanent eller betydande funktionsnedsättning eller funktionshinder, eller en annan särskilt allvarlig händelse.

Inom Helsingfors social- och hälsovårdstjänster används avsnittet för utredning av allvarliga risksituationer och missförhållanden både i HaiPro och i SPro. Anvisningen Vakavien vaaratapahtumien selvittely (utredning av allvarliga risksituationer) innehåller mer detaljerade anvisningar om utredningsprocessen. Stöd för utredningen av allvarliga risksituationer fås av förvaltningens enhet stöd för organisering.

En allvarlig risksituation diskuteras med de berörda anställda inom arbetsenheten. Vid behov erbjuds de anställda särskilt stöd för att bearbeta det inträffade.

4.3 Ombesörjande av kunders och patienters välbefinnande

4.3.1 Främjande av välbefinnande och hälsa

Skolhälsovårdens tjänster riktar sig till alla elever vid de läroinrättningar för grundläggande utbildning som finns i Helsingforsregionen. Verksamheten styrs av hälso- och sjukvårdslagen (30.12.2010/1326), statsrådets förordning om rådgivningsverksamhet, skol- och studerandehälsovård samt förebyggande mun- och tandvård för barn och unga (6.4.2011/338), lagen om elev- och studerandevård (1287/2013), socialvårdslagen (30.12.2014/1301) och social- och hälsovårdsministeriets rekommendationer.

Skolhälsovårdens tjänster omfattar årskursvis uppföljning och främjande av elevernas tillväxt och utveckling samt hälsa och välbefinnande, stöd för föräldrarnas och vårdnadshavarnas fostrande

arbete, tidig identifiering och stöd för elevens behov av särskilt stöd eller undersökningar samt stöd för långtidssjuka barns egenvård i samarbete med andra aktörer inom elev- och studerandevården, och vid behov hänvisning till vidare undersökningar och vård samt utförande av de specialundersökningar som behövs för att utreda elevens hälsotillstånd.

Ombesörjande av sundheten och säkerheten för läroinrättningens miljö och gemenskapens välbefinnande samt främjande av dessa är lagstadgade uppgifter för flera olika aktörer. Främjande och uppföljning av skolmiljöns sundhet och säkerhet och skolgemenskapens välbefinnande samt uppföljning av dessa genomförs vart tredje år. Inspektionen genomförs i samarbete med skolhälsovårdarna, skolans personal och elever, hälsoinspektören, företagshälsovården, arbetarskyddet och vid behov andra sakkunniga. Skolläkaren deltar i inspektionen vid behov. Korrigeringen av de brister som konstaterats vid inspektionen följs upp årligen. Dessutom förutsätter övervakningen av de hälsomässiga förhållandena kontinuerlig observation i skolmiljön.

Skolhälsovårdaren och läkaren är skyldiga att övervaka de hälsomässiga förhållandena i läroinrättningen. Enligt Valviras anvisning (12/2018) har rektorn eller läroinrättningens ledare, i egenskap av representant för utbildningsanordnaren, det övergripande ansvaret för att organisera verksamheten vid den enhet de leder samt för att säkerställa att elevernas och studerandenas studiemiljö samt personalens arbete och arbetsmiljö är hälsosamma och säkra.

Hälsovårdaren deltar i inspektionerna av läroinrättningen och dessutom anmäler läkaren och hälsovårdaren alla hälsorisker som de observerar till skolans rektor och hans/hennes chef på ett formulär för övervakning av de hälsomässiga förhållandena. Övervakningsanmälningar om de hälsomässiga förhållandena behandlas och statistikförs vid skolhälsovårdens chefsmöten. Läkarenheten får information om alla tillsynsanmälningar och deltar vid behov i handläggningen. Anmälningar om inomhusluft överförs för behandling till arbetsgruppen för inomhusluft inom fostran och utbildning.

Tjänsten omfattar årliga hälsoundersökningar, varav hälsoundersökningarna i första, femte och åttonde klass är omfattande. Den omfattande hälsoundersökningen utförs i samarbete mellan hälsovårdaren och skolläkaren och behandlar barnets, föräldrarnas eller vårdnadshavarnas och hela familjens hälsa och välbefinnande. Utredning av familjens välbefinnande innebär att man tar del av familjens levnadsförhållanden, föräldrarnas/vårdnadshavarnas välbefinnande, hälsa, hälsovanor och samspelet inom familjen. Undersökningen baserar sig på innehållet i hälsoundersökningarna i databasen NEUKO, som skapats av Institutet för hälsa och välfärd, och med hjälp av dessa strävar man efter att kartlägga barnets och familjens hälsa och välbefinnande. Både föräldrarna/vårdnadshavarna inbjuds att delta i de omfattande hälsoundersökningarna. Föräldrarna/vårdnadshavarna kan också delta i andra årliga hälsoundersökningar. Förutom hälsoundersökningar ordnas möten på basis av individuella behov. En anställd har möjlighet att träffa barnet, den unga personen och deras familj flexibelt och på basis av deras egen oro. Tjänsten tillhandahålls i samarbete med föräldrar och vårdnadshavare, annan elev- och studerandevårdspersonal och undervisningspersonal samt andra nödvändiga parter. Planen för hälsa och välbefinnande utarbetas tillsammans med eleven och dennes föräldrar/vårdnadshavare, och den ingår i de journalanteckningar som registreras i klient- och patientinformationssystemet Apotti.

Hälsoundersökningarna inkluderar hälsorådgivning. Hälsorådgivningen omfattar ett brett spektrum av faktorer kring hälsan och välbefinnandet som är relaterade till olika åldrar och utvecklingsstadier, såsom kost, motion, vikten av sömn och vila samt munhälsovård. Rådgivningen omfattar också vikten av meningsfull aktivitet, sexuell hälsa och att undvika missbruk, inklusive alkohol, andra rusmedel och tobaksprodukter. Uppmärksamhet fästs också vid effekterna av medieanvändning på fritiden. Rådgivning ges både individuellt och i grupp, och den grundar sig på aktuell hälsoinformation och elevernas behov. Syftet är att främja en hälsosam livsstil, förebygga sjukdomar och stöda en balanserad tillväxt och utveckling för eleverna. Rådgivningen genomförs i samarbete med eleverna, deras familjer och resten av skolgemenskapen.

Förebyggande rusmedelsarbete inom skolhälsovården genomförs i enlighet med 2 § i lagen om organisering av det förebyggande rusmedelsarbetet (523/2015). Enligt denna lag omfattar förebyggande rusmedelsarbete förebyggande av skador till följd av alkohol, tobaksprodukter,

narkotika och andra ämnen som används i berusningssyfte samt penningspel. Det förebyggande rusmedelsarbetet inom skolhälsovården omfattar rådgivning och handledning till elever och deras vårdnadshavare för att minska användningen av rusmedel och anknytande risker. Inom skolhälsovården sker det förebyggande rusmedelsarbetet i samarbete med elev- och studerandevården, lärarna och andra aktörer i skolgemenskapen.

Dessutom har barn, unga och deras familjer möjlighet att besöka mottagningen enligt deras individuella behov och livssituation och utan tidsbeställning. Hälsovårdaren har öppen mottagning varje dag när han eller hon är på plats i skolan.

4.3.3 Förebyggande av smittsamma sjukdomar och infektioner samt hygienpraxis

Skolhälsovården följer Helsingfors stads allmänna anvisningar för förebyggande av smittsamma sjukdomar och infektioner. Enligt 17 § i lagen om smittsamma sjukdomar är verksamhetsenheter inom hälso- och sjukvården och socialvården skyldiga att planmässigt förebygga vårdrelaterade infektioner. Med vårdrelaterade infektioner avses vilken som helst infektion som uppstår till följd av vård eller en undersökning/åtgärd som givits vid en social- eller hälsovårdsenhet.

God handhygien är grunden för infektionssäker vård – de anställda får inte bära ringar, klockor, aktivitetsarmband etc., och fingernaglarna ska vara korta och olackade. Varje klient och patient vårdas med rena och desinficerade händer, vilket förhindrar överföring av smittämnen från en person till en annan. I klient- och patientarbetet används skyddshandskar för engångsbruk vid hantering av blod, kroppsvätskor, utsöndringar, kontaminerade hudområden, slemhinnor, trasig hud och vid behandling av en klient som behandlas med kontaktförebyggande åtgärder.

Gångse försiktighetsåtgärder iakttas alltid i vårdarbetet och vid varje möte med kunden. Med dessa försiktighetsåtgärder avses vårdpraxis som syftar till att bryta infektionskedjan genom att förhindra överföring av mikrober från patienter till andra patienter, från personal till patienter och från patienter till personal. God handhygien, korrekt användning av skyddsutrustning och säkra verksamhetssätt är centrala för gångse försiktighetsåtgärder. Dessutom rengörs behandlings- och undersökningsutrustning efter varje patientkontakt, behandlingsmiljön hålls ren, det vill säga synliga blod- och utsöndringsfläckar avlägsnas omedelbart, nålar och skärande instrument läggs direkt i riskavfallskärlet. Inom skolhälsovården iakttas anvisningar för epidemiologiska åtgärder vid exponering för blod och utsöndringar i arbetet.

Lagen om smittsamma sjukdomar skyddar patienter och kunder från definierade smittsamma sjukdomar och ökar därigenom patientsäkerheten. Enligt 55 § i lagen om smittsamma sjukdomar (1227/2016) ska arbetsgivaren, för att skydda patienter eller klienter, i vissa uppgifter kräva tillförlitliga uppgifter av sina anställda som visar att personen inte lider av tuberkulos i andningsorganen. Utan ovan nämnda utredning får en anställd inte arbeta vid en verksamhetsenhet inom socialvården eller hälso- och sjukvården.

Skolhälsovårdens personal uppmuntras att ta säsongsinfluensavaccinet. I företagshälsovården bedöms och kompletteras vaccinationsskyddet vid behov. Skolhälsovården har en egen representant i Helsingfors stads hygienarbetsgrupp, vilket möjliggör informationsöverföring till den övriga personalen. Dessutom kan Helsingfors stads hygienskötare konsulteras vid behov. Skolhälsovårdens chefer distribuerar också ett veckobrev om epidemiologisk aktivitet till personalen gällande aktuella frågor om smittsamma sjukdomar och infektioner.

Läkarna arbetar i regel också vid sådana verksamhetsställen inom social-, hälsovårds- och räddningssektorn, till exempel på hälsostationer, där vaccinationsskydd förutsätts i enlighet med 48 § i lagen om smittsamma sjukdomar, inklusive det årliga influensavaccinet. Även vid köp av läkarundersökningar förutsätts vaccinationsskydd av tjänsteproducentens anställda. Både internt och hos externa tjänsteproducenter ansvarar cheferna för att de anställda uppfyller de krav som arbetet förutsätter vad gäller vaccinationsskydd.

Skolhälsovården informerar inte självständigt om smittsamma sjukdomar eller infektioner, utan anvisningarna och kommunikationen genomförs i samarbete med stadens epidemiologiska enhet. Skolhälsovårdspersonalen observerar och följer upp eventuella smittsamma sjukdomar och samarbetar med chefen och den epidemiologiska enheten kring dessa.

4.4 Läkemedelsbehandling

4.4.1 Plan för läkemedelsbehandling och genomförande av läkemedelsbehandling

Säkerhet i läkemedelsbehandling är en central del av kund- och patientsäkerheten. Säker läkemedelsbehandling består av läkemedelssäkerhet och medicineringssäkerhet. Med läkemedelssäkerhet avses läkemedelspreparatets säkerhet och den omfattar läkemedlets farmakologiska egenskaper, kunskap om dem och tillverkning av hög kvalitet. Med medicineringssäkerhet avses säkerhet i processen för läkemedelsbehandling, det vill säga användning av läkemedel och genomförande av läkemedelsbehandling. Till detta begrepp hör också medicineringsfel.

Genomförandet av läkemedelsbehandling styrs av flera lagar, förordningar, bestämmelser och myndighetsanvisningar som reglerar social- och hälsovården. De lagar, förordningar, myndighetsdirektiv och -anvisningar som gäller verksamheten inom hälso- och sjukvården och läkemedelsbehandlingen har samlats i Helsingfors stads handbok för säker läkemedelsbehandling Turvallisen lääkehoidon opas (TOIM024).

Säker vaccinering och läkemedelsbehandling grundar sig på skol- och studerandehälsovårdens plan för läkemedelsbehandling, som uppdateras årligen. Varje skola har också en egen plan för läkemedelsbehandling. Planen fungerar som ett verktyg för att definiera och hantera delområden för läkemedelsbehandling, till exempel distribution och administrering av läkemedel och utbildning av personalen. Utan utbildning i läkemedelsbehandling kan en hälsovårdare inte delta i genomförandet av läkemedelsbehandling.

För att säkerställa, upprätthålla och följa upp hälsovårdarnas kompetens inom läkemedelsbehandling används LOVE-utbildning (nätutbildning för läkemedelsbehandling). I samarbete med kommunerna i huvudstadsregionen och HUS säkerställs vårdpersonalens enhetliga utbildningspraxis i läkemedelsbehandling och främjas kund- och patientsäkerheten samt vårdens kvalitet. Inom skolhälsovården förutsätts av hälsovårdarna följande LOVE-kurser vart femte år:

LOP – Grundkunskaper i läkemedelsbehandling (LOP-teori, LOP-beräkningar och HCI-läkemedelskunskap)

Vaccinationskompetens (teori och evidens)

KIPU – läkemedelsbehandling vid smärta (KIPU 1)

PSYK – läkemedelsbehandling av psykiska störningar samt alkohol- och drogberoende (grunder och test självständigt)

4.5 Säkerhet för produkter och utrustning

För förvaltning av medicintekniska produkter har Helsingfors social-, hälsovårds- och räddningssektor utarbetat anvisningen Lääkinnällisten laitteiden hallinnointi ja vaaratilanteista ilmoittaminen sosiaali- ja terveystoimialalla (förvaltning av medicintekniska produkter och anmälan av rikssituationer inom social-, hälsovårds- och räddningssektorn, TOIM010).

Inköp av utrustning sker i enlighet med Helsingfors stads upphandlingsregler, och sakkunskap i medicin och vård är central för planeringen och hanteringen. Upphandling av utrustning och tillbehör görs skolspecifikt enligt behov. HUS medicintekniska tjänster ansvarar för mottagningskontrollen av medicinteknisk utrustning inom social-, hälsovårds- och räddningssektorn, och även för produktregistret Medusa. Underhållet av utrustningen sköts av HUS medicintekniska tjänster samt utrustningens leverantörer. Skolhälsovårdaren ansvarar för att utrustningen skickas för service inom utsatt tid. Tidsfrister och serviceintervall anges på de medicintekniska apparaterna (etikett för medicinteknisk utrustning) och i produktregistret Medusa.

En yrkesmässig användare ska underrätta om sådana risksituationer som beror på egenskaperna hos den medicintekniska utrustningen, en avvikelse eller störning i dess prestanda, brister i märkningen av den, en bristfällig eller felaktig bruksanvisning för den eller någon annan orsak som hänför sig till användningen. I HaiPro-systemet finns en länk för anmälan direkt till Valvira. Chefen ansvarar för att se till att hälsovårdarna har tillräcklig kunskap om hur utrustningen ska användas. Säkerheten för utrustning och tillbehör följs årligen upp vid de utvecklingssamtal som chefen ordnar i skolorna.

Mer information sote.laitetiimi@hel.fi

5 Kundens ställning, rättigheter och rättsskydd

5.1 Att söka vård och tidsfrister för tillgång till tjänster

Anordnandet av skolhälsovården är lagstadgat och grundar sig på hälso- och sjukvårdslagen 1326/2010. Dess kvalitet och servicenivån säkerställs genom statsrådets förordning om rådgivningsverksamhet, skol- och studerandehälsovård samt förebyggande mun- och tandvård för barn och unga 337/2011. Skolhälsovården anordnar regelbundna hälsoundersökningar för alla som tillhör en fördefinierad ålders- eller årsklass eller en annan grupp samt hälsoundersökningar som grundar sig på individuella behov.

Skolhälsovårdaren kallar eleven till en hälsoundersökning i varje årskurs i enlighet med kallelsepraxis. Dessutom har eleverna rätt att besöka mottagningen enligt deras individuella behov och livssituation, även utan tidsbeställning. Information om hur man söker sig till tjänsten tillhandahålls på skolans webbplats, vid föräldramöten, på anslagstavlor och genom Wilma-meddelanden. Framtida elever får ett brev för nya skolelever från fostrans- och utbildningssektorn. Detta åtföljs av ett meddelande från hälsovårdaren som innehåller information om den kommande hälsoundersökningen för förstaklassare och närmare uppgifter om när tidsbeställningen öppnas. Tid till hälsoundersökningen kan bokas via Maisa och skolspecifikt per telefon. Ett kallelsebrev om hälsoundersökningen för elever i årskurserna 5, 7 och 8 skickas som ett Wilma-meddelande. Andra periodiska hälsoundersökningar kommuniceras via Wilma. Detta görs med ett Wilma-meddelande så att alla vårdnadshavare/föräldrar kan se det.

Tjänsterna omfattar följande mottagningar:

1. Hälsoundersökningar: Eleverna jämte familj kallas regelbundet till hälsoundersökningar för att kontrollera deras allmänna hälsa. Dessa undersökningar genomförs årligen för alla åldersgrupper. Vid undersökningarna bedöms bland annat tillväxt, utveckling och allmän hälsa samt kompletteras vaccinationsskyddet i enlighet med det nationella vaccinationsprogrammet.

Vid hälsovårdarens undersökning hänvisas elever till läkarmottagning om det uppstår oro kring deras hälsotillstånd eller övriga välmående. Dessutom kallas alla elever i årskurserna 1, 5 och 8 till omfattande hälsoundersökningar.

2. Öppen mottagning och ytterligare besök hos skolhälsovården: Inom skolhälsovården kan man träffa elever och familjer efter individuellt behov. Under ytterligare besök kan man sätta sig in i frågor som behöver redas ut samt följa upp elevens situation gällande hälsa och välmående, tillväxt och utveckling eller familjens situation mellan hälsoundersökningarna. Ytterligare besök sker antingen på hälsovårdarens eller läkarens mottagning, eller båda, enligt det som situationen kräver.

Hälsovårdaren har även öppna mottagningar, dit eleverna kan komma utan att reservera tid för att diskutera sina bekymmer och frågor de funderar på. Den öppna mottagningen är tillgänglig i skolan varje dag när hälsovårdaren är på plats.

Det är frivilligt att delta i hälsoundersökningar. Hälsovårdaren är dock skyldig att utreda stödbehovet hos elever som uteblir från hälsoundersökningarna genom att kontakta elevens föräldrar/vårdnadshavare. Om kontakt med föräldrar/vårdnadshavare inte kan tas och oro över elevens välbefinnande har väckts, är hälsovårdaren skyldig att göra en barnskyddsanmälan.

Skolhälsovårdens och läkarenhetens förvaltning och chefer följer månatligen och läsårsvis upp att hälsoundersökningarna genomförs med hjälp av rapporter från patientinformationssystemet Apotti.

5.2 Planering av klientens och patientens vård

Enligt hälso- och sjukvårdslagen 1326/2010 är skolhälsovården skyldig att årligen följa upp elevernas tillväxt, hälsa och välbefinnande. Inom skolhälsovården främjas den lagstadgade skyldigheten genom att sträva efter rekommendationen för Institutet för hälsa och välfärd om 460 elever per hälsovårdare. Varje läsår upprättar skolhälsovårdaren en skolspecifik arbetsplan för genomförandet av hälsoundersökningar. Hälsovårdarna planerar, genomför och utvärderar sitt arbete självständigt varje månad med stöd av chefen.

Vid hälsoundersökningarna och den öppna mottagningen bedöms den vård och service som eleven behöver. Vid behov hänvisas eleven till vidare undersökningar och vård.

Då det gäller läkarverksamhet är rekommendationen från Institutet för hälsa och välfärd 2 100 elever per läkare. Läkarverksamheten är uppdelad mellan olika aktörer och olika läkare har olika arbetsbeskrivningar. Därför varierar antalet elever per läkare beroende på arbetsuppgifterna. På stadsnivå har det rekommenderade antalet läkare reserverats för skolhälsovården.

5.3 Kundens och patientens självbestämmanderätt

Självbestämmanderätten är en grundläggande rättighet för var och en och består av rätten till personlig frihet, integritet och säkerhet. Den är nära kopplad till rätten till privatliv och skydd för privatlivet. Personlig frihet skyddar förutom personens fysiska frihet även personens fria vilja och självbestämmanderätt. Yrkesutbildade personer inom social- och hälsovården har en skyldighet att respektera och stärka klientens självbestämmanderätt och att bemöta klienterna väl och jämlikt. Varje klient, oavsett livssituation, ska ha möjlighet att växa och utvecklas samt rätt till ett gott och värdefullt liv. Personalens uppgift är att respektera och stärka klientens och patientens självbestämmanderätt och stöda klientens deltagande i planeringen och genomförandet av sina tjänster.

Barnets självbestämmanderätt inom skolhälsovården grundar sig på FN:s konvention om barnets rättigheter (60/1991), som betonar barnets rätt att delta i beslut som rör honom eller henne och att bli hörd i enlighet med sin utvecklingsnivå. Inom skolhälsovården innebär barnets självbestämmanderätt att barnet har rätt att uttrycka sin åsikt i alla hälso- och sjukvårdsfrågor som rör honom eller henne, och att dessa åsikter beaktas i enlighet med barnets ålder och utvecklingsnivå. Man strävar efter att ordna barnets delaktighet i vårdbeslut och hälsoundersökningar så att barnet känner sig tryggt och respekterat.

Det är vårdpersonalens uppgift att se till att barnet får tillräckligt med information på ett sätt som det förstår, så att det kan bilda sig en egen uppfattning och delta i beslutsfattandet. Barnets föräldrar eller vårdnadshavare har också en viktig roll när det gäller att stödja barnets självbestämmanderätt, men barnets bästa och rätt till självständighet är primära. Barnet har alltid rätt till skolhälsovårdens tjänster, även om dess vårdnadshavare nekar till dem. En minderårig kan besluta om sin egen vård när en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården anser att han eller hon är kapabel att fatta nödvändiga beslut med hänsyn till sin ålder och utvecklingsnivå. En yrkesperson gör alltid bedömningen från fall till fall och med beaktande av frågans karaktär.

Inom skolhälsovården iakttas internationell och nationell lagstiftning om barnets rättigheter, som syftar till att säkerställa att barnets röst blir hörd i hälsofrågor som rör honom eller henne, och att hans eller hennes integritet och människovärde respekteras i alla situationer.

5.4 Klienters, patienters och anhörigas delaktighet

Stärkande av klienternas delaktighet ökar välbefinnandet och gör det möjligt att utveckla tjänsterna på ett användarcentrerat sätt. Inom sektorn genomförs Helsingfors stads modell för delaktighet och interaktion, vars prioriteringar för 2023–2025 är att stärka invånarnas erfarenhet av delaktighet, öka personalens delaktighetskompetens, och ta hänsyn till mångfalden av invånarnas röster. Det är viktigt att klienterna känner sig hörda och att lämpliga metoder och kanaler finns tillgängliga för det. Klienter ska alltid ha en aktiv roll i sin egen service och tjänsterna ska skapa goda klientupplevelser.

Inom skolhälsovården främjas delaktighet genom att alltid bjuda in föräldrarna/vårdnadshavarna till omfattande hälsoundersökningar och genom att möjliggöra deltagande även i andra hälsoundersökningar. Deltagande möjliggörs genom att underlätta tidsbeställning, till exempel via Maisa-tidsbeställningen. På mottagningen strävar man efter att ta hänsyn till elevens kulturella och språkliga särdrag, så att yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården vid behov kan be om en tolk för mottagningen från tolktjänsten. Eleven är alltid i centrum och elevens delaktighet tas alltid i beaktande, beroende på hans eller hennes ålder. Elevens förmåga att fatta beslut bedöms vid varje mottagningstillfälle.

Skolhälsovården samlar regelbundet in klientrespons med hjälp av QR-koder, och uppmuntrar elever och vårdnadshavare att ge respons. Responsen diskuteras vid månatliga chefsmöten. Rapportering sker tre gånger per år. Responsen används för att utveckla verksamheten och ingripa i eventuella missförhållanden.

5.5 Responskanaler och användning av information

Eleven och hans/hennes vårdnadshavare har möjlighet att delta i utvärderingen av vårdens och servicens kvalitet, till exempel genom att ge respons till skolhälsovårdaren eller läkaren eller hans/hennes chef. Spontan respons ges till anställda och chefer via telefon, e-post och brev. Kontinuerlig respons kan också ges via internet (stadens elektroniska responssystem).

Responsen behandlas regelbundet vid skolhälsovårdens och läkarenhetens chefsmöten. Respons från klienter besvaras utan dröjsmål och senast inom 7 dagar. Responsen diskuteras med personalen. Man ingriper i observerade kvalitetsavvikelser omedelbart. Resultaten av enkäter och informationen från klientrespons hanteras i arbetsenheterna och används för att utveckla verksamheten. Information från respons används också för att bedöma utbildningsbehov.

5.6 Social- och patientombudsmannen

Kundrådgivningen kan nås på numret 09 3104 3355
Skyddad e-post kan skickas via länken <https://securemail.hel.fi>
E-postadressen är sosiaali.potilasasiavastaava@hel.fi
Postadressen är PB 6060, 00099 Helsingfors stad

Personliga möten avtalas alltid i förväg. Mer information om social- och patientombudets tjänster finns på vår webbplats på <https://www.hel.fi/sv/social-och-halsovårdstjänster/kundens-uppgifter-och-rättigheter/social-och-patientombud>

5.7 Anmärkningar och klagomål

Klienten och patienten har rätt att lämna en anmärkning om sin vård och sitt bemötande inom hälso- och sjukvården.

Anmärkningen lämnas till den ansvariga personen eller den ledande tjänsteinnehavaren vid enheten för socialvård eller hälso- och sjukvård. Anmärkningen kan formuleras fritt och begränsar inte kundens rätt att söka ändring på det sätt som separat föreskrivs om ändringssökande. Lämnande av en anmärkning påverkar inte kundens rätt att anföra klagomål till de myndigheter som utövar tillsyn över socialvården. I 10 § i patientlagen föreskrivs att om det vid behandlingen av anmärkningen framgår att vården eller bemötandet av patienten kan leda till patientskadeansvar enligt patientskadelagen, ska patienten informeras om hur ärendet kan väckas hos en behörig myndighet eller ett behörigt organ. Råd om patientskadeärenden ges också när ärendet inte anknyter till en anmärkning. Enligt förvaltningslagen ska svar på en anmärkning lämnas utan oskäligt dröjsmål. Kunden ska på dennes begäran informeras om den beräknade tiden för svaret och få svar på förfrågningar om hur handläggningen fortskrider. Klienten kan hänvisas till att lämna en anmärkning med hjälp av Helsingfors blankettmall (länk: <https://www.hel.fi/static/sote/lomakkeet/301-290-muistutus-fi-sv.pdf>)

En patient eller kund kan anföra ett klagomål till regionförvaltningsverket om missförhållanden hen utsatts för inom social- och hälsovården. I vissa fall kan regionförvaltningsverket hänskjuta klagomålet till Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården (Valvira) för behandling (till exempel allvarliga felbehandlingar, nationella eller principiella frågor). Valvira eller regionförvaltningsverket kan överföra klagomålet till den verksamhetsenhet som klagomålet avser för att först behandlas som en anmärkning. Även riksdagens justitieombudsman och statsrådets justitiekansler kan i egenskap av högsta laglighetsövervakare behandla klagomål som gäller social- och hälsovården.

6 Personal

6.1 Förutsättningar för och tillsyn över yrkesutövningen

Bestämmelser om förutsättningarna för utövande av yrken inom hälso- och sjukvården finns i lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården (559/1994). Förutom utbildning och legalisering eller registrering av Valvira krävs för utövande av yrken inom hälso- och sjukvården tillräcklig yrkesskicklighet och kunskap samt förmåga att arbeta i yrket med hänsyn till hälsa och funktionsförmåga. Språkkunskaperna bedöms under rekryteringsprocessen och goda muntliga och tillfredsställande skriftliga kunskaper i finska är ett krav. I skolor där undervisningsspråket är svenska krävs goda muntliga och nöjaktiga skriftliga kunskaper i finska samt goda muntliga kunskaper i svenska. Språkraven för läkare med fast anställning är god muntlig och skriftlig finska samt nöjaktig muntlig svenska.

Enligt social-, hälsovårds- och räddningssektorns anvisningar ska chefen före beslutet om anställning kontrollera att den person som ska anställas förutom examen även har registrering hos Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården Valvira. Registreringsuppgifterna kontrolleras i JulkiTerhikki. Social- och hälsovårds- och räddningssektorn förutsätter att både legitimerade yrkesutbildade personer och yrkesutbildade personer med skyddad yrkesbeteckning är registrerade i Valviras register. Inom skolhälsovården begärs ett utdrag ur straffregistret enligt 6 § 2 mom. i straffregisterlagen (770/1993) av alla hälsovårdare innan anställningen inleds. (Lag om kontroll av

brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn 14.6.2002/504). Läkare ombeds att lämna ett utdrag ur straffregistret när de börjar arbeta inom skolhälsovården, om inte detta har krävts redan på basis av deras tidigare arbetsuppgifter.

För att arbeta inom skolhälsovården förutsätts en sjukskötarexamen samt registrering hos Valvira. Hälsovårdarstuderande kan inte arbeta inom skolhälsovården, eftersom de inte har den kompetens som krävs.

Arbete vid skolhälsovårdens läkarenhet förutsätter en läkarexamen och en legitimation utfärdad av Valvira. Amanuenser kan inte arbeta inom skolhälsovården. Medicine kandidater som har slutfört de lagstadgade studier som krävs för att kunna fungera som vikarie för en hälsocentralsläkare får endast i begränsad omfattning arbeta inom skolhälsovården, så att en handledande läkare finns i samma lokaler under alla arbetsdagar, till exempel på ett centraliserat verksamhetsställe. En medicine kandidat som arbetar med en läkares uppgifter på en hälsovårdscentral får arbeta inom skolhälsovården när han/hon har de lagstadgade studier som krävs för att arbeta som vikarie för en hälsocentralsläkare, när han/hon har en utsedd handledande läkare som arbetar med honom/henne i samma lokaler under alla andra arbetsdagar, när den handledande läkaren är tillgänglig för konsultation under skolans arbetsdag, och när han/hon arbetar inom skolhälsovården på tillfällig basis. Läkare som utför hälsoundersökningar i skolan genom inköpstjänster är legitimerade läkare.

6.2 Antal, struktur och tillräcklighet

Enligt social- och hälsovårdsministeriets kvalitetsrekommendation får det finnas högst 460 elever per heltidsanställd hälsovårdare. Målet är att uppnå kvalitetsrekommendationen. Inom Helsingfors skolhälsovård arbetar hälsovårdare i grundskolorna och delvis också i gymnasierna.

Vid läkarenheten arbetar läkare som till största delen arbetar inom skol- och studerandehälsovården. Dessutom utförs läkararbete inom skolhälsovården av hälsocentralernas läkare som en del av deras övriga arbete på hälsocentralerna. Det underskott som uppkommer på grund av utmaningar med rekryteringen av läkare kompenseras vid behov genom köp av läkarundersökningar från privata tjänstestrukturer i enlighet med social-, hälsovårds- och räddningsnämndens beslut.

Personalplaneringen sker proaktivt för ett par läsår framåt för att säkerställa tillräcklig och kompetent personal. Inom skolhälsovården strävar man efter att alla tjänster för hälsovårdare och läkare är tillsatta. Inom skolhälsovården är det i regel inte möjligt att hitta vikarier för korttidsfrånvaro, men vid längre frånvaro inleds en vikariesökning. Det finns inget behov av semestervikarier, eftersom semestern i huvudsak sammanfaller med skolloven.

Rekryteringen av personal inom social-, hälsovårds- och räddningssektorn baserar sig på anvisningarna om stadens personal i tjänste- och arbetsavtalsförhållanden, anvisningarna om iakttagande av stadens budget, social- hälsovårds- och räddningssektorns resultatbudgetanvisningar samt anvisningarna om tillstånd för tillsättande och rekrytering av personal. Behörighetskrav har fastställts för yrkesutbildade personer inom Helsingfors stads social-, hälsovårds- och räddningssektor, och dessa anges alltid i platsannonsen. De anställdas lämplighet och tillförlitlighet för arbetsuppgifterna bedöms under rekryteringsprocessen.

Antal anställda och personalstruktur		
Titel	Antal (vakans)	Dimensioneringen uppfylls om den definierats
Hälsovårdare, fast anställd	122	

Hälsovårdare, visstidsanställd (till slutet av 2025)	6	
Totalt	128	Genomsnitt 460 elever/heltidsanställd hälsovårdare
Läkare	16 (i underenheten för skol- och studerandehälsovård). Övrigt läkararbete integreras från hälsovårdscentralerna.	I genomsnitt 2 100 elever/heltidsanställd läkare

6.3 Arbetsintroduktion och säkerställande av kompetensen

Introduktionen av skolhälsovårdare sköts planmässigt, i enlighet med ett på förväg överenskommet introduktionsprogram. Introduktionen pågår i två veckor och genomförs av utsedda handledare. Även tillstånden för läkemedelsbehandling för nyanställda kontrolleras och vid behov får nyanställda avlägga tillståndet under provotiden. Fortbildningen för skolhälsovårdare är planmässig och kontinuerlig. I läkarenheten varar introduktionen i 1–2 veckor och genomförs i enlighet med introduktionsprogrammet. Fortbildning sker kontinuerligt.

Chefen planerar och säkerställer introduktionen tillsammans med resten av personalen. För att säkerställa kunskaperna vad gäller patientinformationssystemet, ingår i introduktionen ett möte med Apotti-stödpersonerna och vid behov Apotti-koordinatorerna. Nyanställda får ett skriftligt introduktionsprogram. Under det första året ordnar cheferna träffar för nyanställda hälsovårdare. Mentorskap finns tillgängligt vid behov. Chefen följer upp och stöder introduktionen så att den blir framgångsrik.

Årliga utvecklingssamtal hålls med personalen. Vid utvecklingssamtalen diskuteras framgången för arbetets mål, vad som krävs för att arbetet ska gå smidigt och vilka färdigheter som bör stärkas. Utvecklingssamtalen innefattar också en utvärdering av arbetsprestationen. Vid behov granskas framsteg och mål genom regelbundna kvartssamtal.

6.4 Arbetshälsa och säkerhet

Tjänsteproducenten ska ha en plan för att stödja arbetshälsan och undersöka hur arbetshälsan förverkligas, till exempel med hjälp av olika enkäter. Som arbetsgivare fäster Helsingfors uppmärksamhet vid personalens välbefinnande samt drag- och hållningskraften. Till stöd för arbetshälsan erbjuds personalen motion, kultur- och idrottsförmån, omfattande företagshälsovårdstjänster samt arbetshandledning. Arbetshälsodagar ordnas en gång per år. Dessutom finns det ett omfattande utbud av helheter för personalens välbefinnande tillgängligt i Oppiva-nätverket. Helsingfors stad har också tydliga strukturer för stöd och bedömning av de anställdas arbetsförmåga samt för omplacering då personen inte längre kan fortsätta med sina tidigare arbetsuppgifter, exempelvis till följd av en olycka eller en sjukdom. I skolhälsovården används en diskussionsmodell för tidigt stöd.

En god personalupplevelse är ett av de viktigaste målen för social-, hälsovårds- och räddningssektorn. Med tanke på en god personalupplevelse är det viktigt att personalen deltar i beredningen av olika ärenden och att personalens erfarenheter hörs i processerna, utvecklandet och

beslutsfattandet. Varje serviceenhet har en utsedd samverkansansvarig som väljs bland personalen. En samarbetsansvarig väljs för en tvåårsperiod. Personalens deltagande i utvecklingen främjas.

Personalupplevelsen och personalens välbefinnande mäts årligen med hjälp av Fiilari- och Kunta10-enkäter. Resultaten används för att ingripa i missförhållanden och utveckla verksamheten.

Arbetssäkerheten upprätthålls genom att ombesörja ett tillräckligt antal anställda (i fråga om kvantitet och kvalitet), ett gott samarbete och en tydlig arbetsfördelning mellan hälsovårdaren och läkaren, god kompetens, gott underhåll av produkter och utrustning samt användarhandledning. Personalen får anvisningar om hur möblerna ska placeras på arbetspunkten för att säkerställa en utgångsväg och för att hålla skadliga föremål borta från arbetsborden. Cheferna följer upp arbetssäkerheten genom årliga utvecklingssamtal som ordnas i skolorna. Dessutom utnyttjas information från de anställdas anmälningar om säkerhetsavvikelser för att utveckla verksamheten, och man strävar efter att identifiera och förutse risker med hjälp av dem. Avvikelser i arbetssäkerheten och observerade risker registreras i systemet Työsuojelupakki. Työsuojelupakki är ett verktyg för ledningen, cheferna och arbetarskyddsorganisationen för hantering, utveckling och uppföljning av arbetssäkerheten. I Työsuojelupakki kan man göra och behandla anmälningar om olycksfall i arbetet och säkerhetsavvikelser. Säkerhetsavvikelser är observerade tillbud, risker samt hot- och våldssituationer. Koder eller inloggning krävs inte för att lämna en anmälan om säkerhetsavvikelse. En anmälan lämnas alltid när säkerheten och hälsan i arbetet äventyras.

Työsuojelupakki kan användas för att utföra och uppdatera riskbedömningar för arbetsplats säkerheten, hantera säkerhetsinformation genom att lagra dokument som är relevanta för arbetssäkerheten samt producera rapporter och statistik över olycksfall i arbetet, säkerhetsavvikelser och riskbedömningar till stöd för ledningen och beslutsfattandet.

6.5 Skydd mot smittsamma sjukdomar

Arbetsgivaren är skyldig att skydda de anställda mot biologiska risker som är relaterade till arbetet (738/2002 och 933/2017). När anställningsförhållandet inleds hänvisar chefen den anställda till företagshälsovården, där behovet av skydd i anslutning till arbetsuppgifterna bedöms. Arbetsgivaren betalar för de vaccinationer som de anställda tar för att skydda sig mot arbetsrelaterade risker. Det finns separata anvisningar för exponering för blod och utsöndringar för att minimera risken för smittsamma sjukdomar.

7 Verksamhetsmiljö och stödtjänster

7.1 Verksamhetsmiljön

Skolhälsovårdens tjänster tillhandahålls i skolans/läroinrättningens lokaler. De krav som verksamheten ställer på lokalerna har beskrivits i anvisningen: Planeringsanvisning för elev- och studerandevårdens lokaler 2019. Städningen av skolhälsovårdens lokaler förknippas med skolan som helhet. Skolhälsovårdens mottagningsutrymmen ska städas dagligen. Det är möjligt att beställa ett dörröga till skolhälsovårdens rum.

7.2 Miljöarbete

Inom social-, hälsovårds- och räddningssektorn hör det till allas yrkeskunskaper att göra miljösmarta val. På arbetsplatsen vägleder en ekostödperson de andra i deras dagliga miljöåtgärder. Chefen understryker vikten av miljöfrågor genom stöd, resurser och bra beslut. Miljöledning är ledning och utveckling av verksamheten inom en organisation så att miljöfrågorna beaktas i allt beslutsfattande och i all verksamhet. Skolhälsovården har en utsedd ekostödperson.

Enligt avfallslagen (646/2011) ska man i första hand minska mängden av och skadligheten hos det avfall som verksamheten ger upphov till. Aktörerna ska identifiera, sortera och lagra avfall på rätt sätt och lämna det till en lämplig mottagningsplats.

Läkemedelsavfall från skolhälsovården förs till närmaste hälsovårdscentral. Hälsovårdaren informerar hälsovårdscentralens chef om detta i förväg och kommer överens om en tid för leveransen. Hälsovårdaren sorterar det läkemedelsavfall som han/hon för med sig enligt anvisningarna i planen för läkemedelsbehandling i hälsovårdscentralens avfallsrum. Utgångna läkemedel ska förvaras tydligt åtskilda från övriga läkemedel innan de transporteras bort.

8 Uppföljning av egenkontroll

8.1 Rapportering

Ledning av egenkontroll hör till alla chefers uppgifter. Uppföljningen av egenkontrollen gör det även möjligt att säkerställa att arbetsuppgifterna utförs i enlighet med lag och att avtalen iakttas. Planen för egenkontroll upprättas och uppdateras genom samarbete mellan hälsovårdarnas och läkarenhetens ledning och personal alltid då verksamheten ändras eller minst en gång per år. Detta säkerställer att egenkontrollen blir en del av det dagliga arbetet och att personalen använder planen för egenkontroll som stöd för att säkerställa tjänstens kvalitet och säkerhet samt för att identifiera och förebygga risker. Uppgörandet av planer för egenkontroll inom social- och hälsovårds- och räddningstjänsterna stöds av enheten Stöd för kvalitet och tillsyn. Genomförandet av verksamheten i enlighet med planerna för egenkontroll följs upp inom servicehelheterna. Auditering bidrar till att säkerställa genomförandet av verksamhetsmodellerna.

8.2 Arkivering och kommunikation

Planerna för egenkontroll lämnas in undertecknade till sektorns dokumenthantering. Undertecknarna är enhetschefen och den närmaste chefen under denna.

Enhets egen plan ska finnas tillgänglig för allmänheten i pappersform i enhetens lokaler, exempelvis i hälsovårdarens rum.

Dessutom skickas en kopia av planerna för egenkontroll i elektronisk form till sektorns kommunikationsavdelning, där planen görs allmänt tillgänglig på stadens webbplats.

8.3 Godkännande av planen

Egenkontrollplanen för en serviceenhet eller verksamhetsenhet godkänns alltid av ansvarspersonen för den aktuella enheten och dessutom av dennes chef, det vill säga chefen på följande nivå i organisationen.

Helsinki

**Helsingfors stad
Social-, hälsovårds- och
räddningssektorn**

**Social- och
hälsovårdstjänster**

Adress och kontaktuppgifter:

www.hel.fi